

Bedömargruppens bedömningar

Lärosäte Högskolan Väst	Huvudområde/examen Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet svenska	ID-nr A-2021-02-5045
-----------------------------------	---	--------------------------------

Bedömning av utvalda bedömningsområden

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet Förutsättningar

Bedömning i den tidigare utvärderingen: *Inte tillfredställande*

I den tidigare utvärderingen framgår följande av bedömargruppens yttrande

"Sammanvägt bedöms bedömningsområdet Förutsättningar vara inte tillfredsställande.

Lärarnas vetenskapliga, professionsrelaterade och pedagogiska kompetens är adekvat för utbildningen och står i proportion till utbildningens volym, men med vissa svagheter. Inom utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) har över 90 procent av lärarna lärarexamen och två tredjedelar har disputerat. Flera av de disputerade lärarna har dock inte sin ämnesmässiga bakgrund i pedagogik/utbildningsvetenskap. Den kompetensen finns på lärosätet även om den inte nyttjas, vilket bedömargruppen rekommenderar att man gör. Flera av lärarna har omfattande erfarenhet av att undervisa och lärosätet ger högskolepedagogisk kompetensutveckling. För inriktningen svenska sker ett pedagogiskt utvecklingsarbete och det finns en stabil VFU-organisation för att säkerställa professionsanknytningen. Vidare är ett tillfredställande antal av personalen disputerande och de flesta har relevant ämneslärarexamen. Samtidigt kan bedömargruppen konstatera att de verksamma lärarna och forskarna inom svensk lärutbildningen är förhållandevis få och att detta medför en del problem, både på kort och på lång sikt. Lärosätet har en strategi för att säkerställa kompetensen på lång sikt. Men bedömargruppen rekommenderar lärosätet att intensifiera kompetensförsörjningsarbetet och bredda den grupp som jobbar inom svensk lärutbildningen. Stora delar av utbildningen vilar på enstaka personer, vilket gör utbildningen sårbar.

Utbildningsmiljön är inte tillfredställande för svensk lärutbildningen. Det finns en vetenskaplig och professionsinriktad miljö för UVK samt en genomtänkt strategi för forskningsanknytning och studenternas vetenskapliga utveckling. Forskningsanknytningen sker inom UVK genom forskningsverksamma lärare, ett genomgående vetenskapligt perspektiv och utveckling av ett vetenskapligt kritiskt förhållningssätt. Trots det framgår att kopplingen mellan teori och praktik kan stärkas, och bedömargruppen rekommenderar lärosätet att genomföra ett utvecklingsarbete med målet att åstadkomma ett nära samband mellan forskning och utbildning. För inriktningen svenska finns det en visserligen en professionsinriktad miljö genom praktknära forskning, lärosätets VFU-struktur och lärarnas nära samarbete med arbetslivet, men brister har noterats i den vetenskapliga miljön. Litteraturredaktisk forskning ingår i flera större tvärvetenskapliga projekt, och det finns ett rikt kontaktnät inom Nationella nätverket för svenska med didaktisk inriktning, vilket är en tillgång för den egna forskningsmiljön och för studenterna. Riktigt samma motsvarighet finns dock inte för den språkliga sidan av svenskämnet. Bedömargruppen anser att denna slagsida i viss mån avspeglar sig i hur kurserna är utformade inom hela svensk lärutbildningen, där den språkliga delen av svenskämnet inte är lika utvecklad vad gäller de didaktiska delarna. Helhetsintrycket som

bedömargruppen har fått är att den ämnesdidaktiska forskningen behöver breddas och fördjupas vid lärosätet."

Uppföljning av bedömningsområdet Förutsättningar**Bedömning i uppföljningen: *Tillfredställande***

Lärosätets åtgärdsredovisning har kompletterats med uppgifter begärda av bedömargruppen angående hur arbetet bedrivs med att utveckla den svenskämnesdidaktiska miljön, information om rekryteringsprocessen kring tillsättning av professor i litteraturvetenskap med litteraturdidaktisk inriktning samt vilka som undervisar inom svenskläroverutbildningens ämnesdidaktiska och ämnesteorietiska delar och forskningsbakgrunden för dessa. Lärosätets analys av orsakerna till den ifrågasatta kvaliteten bedöms som tillfredställande och de åtgärder som redovisas i åtgärdsredovisningen och kompletterande underlag bedöms som rimliga och ändamålsenliga.

Sammantaget anser bedömarna att de vidtagna åtgärderna ger tillräckliga förutsättningar för att lärosätet ska kunna säkra hög kvalitet i utbildningen.

Bilaga 2

Lärosätets åtgärdsredovisning och komplettering

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Åtgärdsredovisning vid uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Lärosäte: HögskolanVäst

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet:
svenska

Mallen för åtgärdsredovisning ska användas av lärosäten vars utbildningars kvalitet har blivit ifrågasatt i UKÄ:s utbildningsutvärdering. Mallen består av de bedömningsområden som ingår i en utbildningsutvärdering:

- **Förutsättningar**
- **Utformning, genomförande och resultat**
- **Studentperspektiv**
- **Arbetsliv och samverkan**

Mallen ska användas för de bedömningsområden som erhållit omdömet Inte tillfredsställande. Vilket eller vilka bedömningsområden som inte bedömts som tillfredsställande framgår av UKÄ:s beslut och bedömargruppens yttrande (se det samlade omdömet för examenstillståndet som inleder yttrandet). För de bedömningsområden som bedömts som tillfredsställande ska inte någon redovisning göras.

Processen för uppföljning finns beskriven i dokumentet *Vägledning för uppföljning av utbildningar med ifrågasatt kvalitet* (UKÄ 2018). För information om de bedömningsområden som ingår i utbildningsutvärdering, se *Vägledning för utbildningsutvärdering på grundnivå och avancerad nivå* (UKÄ 2016, reviderad 2018). Ytterligare instruktioner följer nedan:

- Åtgärdsredovisningen indelas i enlighet med rubrikerna som framgår i mallen nedan. Eventuella underrubriker kan lärosätet fritt besluta om. Eftersom redovisningen endast ska omfatta de bedömningsområden som bedömts som Inte tillfredsställande kan rubrikerna för de Tillfredsställande bedömningsområdena tas bort.
- Varje bedömningsområde består av bedömningsgrunder och i vissa fall även mål. Lärosätet ombeds att endast fokusera på den bedömningsgrund/mål eller del av bedömningsgrund/mål som bedömts ha brister. Yttrandets olika delar, utbildningsvetenskaplig kärna och ämnes- och ämnesdidaktiska studier, är ett stöd i detta arbete. Lärosätet ombeds att först redovisa sin **analys** av bristerna och sedan en **redogörelse av de åtgärder** som genomförts i relation till bristerna. Eventuella bedömningsgrunder/mål eller delar av bedömningsgrunder/mål som inte bedömts ha brister behöver inte redogöras för.
- De åtgärder som redovisas i åtgärdsredovisningen ska vara genomförda och ska beskrivas så att de kan relateras till utbildningens tidigare upplägning.

- Åtgärdsredovisningen ska kunna stå för sig själv, det vill säga den ska inte inkludera länkar. Nya eller reviderade kursplaner och utbildningsplaner laddas upp i UKÄ Direkt. Alla källor ska vara tillgängliga för bedömargruppen vid förfrågan.
- Om åtgärdsredovisningen relaterar till åtgärder som gäller lärar- eller handledarresurser ska tabell över personal fyllas i som bilaga till åtgärdsredovisningen. Tabellen omfattar i så fall all personal på utbildningen, men det ska framgå vilka ändringar som skett sedan utvärderingen genomfördes.
- Redovisningen för bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat ska inte överstiga 16 000 tecken (med blanksteg), exklusive mallens rubrik och inledande text. För övriga bedömningsområden gäller max 8 000 tecken (med blanksteg) per bedömningsområde, exklusive mallens rubrik och inledande text. Mallens formgivning och marginaler ska inte ändras.
- Åtgärdsredovisningen och eventuella bilagor laddas upp och registreras i UKÄ Direkt senast 2021-02-18. Se Användarmanual för UKÄ Direkt.

Bedömningsområde: Förutsättningar

Redovisa analys av bristerna i utbildningen i relation till bedömningsområdet och redovisa åtgärder vidtagna för att avhjälpa bristerna. Analysera och redogör endast för åtgärder som relaterar till relevanta bedömningsgrunder eller delar av bedömningsgrunder. Tydliggör vad som är nytt i relation till tidigare självvärdering och vilka konkreta förändringar som har genomförts. Relatera till ifylld och bilagd tabell över personal om relevant.

Bedömningsområdet Förutsättningar innehåller följande bedömningsgrunder:

Personal: Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga, professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Utbildningsmiljö: Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Bedömargruppens övergripande analys av förutsättningarna i utbildningsmiljön

Bedömargruppen gör den sammantagna bedömningen att det inte finns en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och att verksamheten inte bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. Vid en närmare analys framgår att detta specifikt gäller den ämnesdidaktiska forskningsmiljön medan bedömargruppen anser att lärosätet säkerställer den professionsinriktade miljön genom den praktiktäna forskningsmiljön, utbildningens VFU-struktur samt genom personalens nära samarbete med yrkeslivet.

Svar från Högskolan Väst

Utifrån ovanstående bedömning har vi granskat högskolans utbildningsmiljö och kunnat konstatera att samtliga verksamma forskare på ämneslärarutbildningen i svenska bedriver forskning i något av de språkvetenskapliga-, språkdidaktiska-, litteraturvetenskapliga- eller litteraturredidaktiska områdena och att denna forskning kommer studenterna till del genom undervisningen. Däremot har det tidigare saknats en organiserad ämnesdidaktisk arena där forskare i ämnesdidaktik kan mötas och som främjar den ämnesdidaktiska forskningen vid Högskolan Väst. Att stärka den ämnesdidaktiska forskningsmiljön har därför varit och är även fortsatt ett oerhört viktigt utvecklingsområde.

Åtgärder

Bedömargruppens yttrande har uppmärksammat oss på att vi även fortsatt behöver stärka den ämnesdidaktiska forskningsmiljön. Vid högskolan Väst finns tre övergripande (vitala) forskningsmiljöer av vilka en är den Barn- och ungdomsvetenskapliga forskningsmiljön (BUV). Inom BUV-miljön finns ca 60 forskare, där det stora flertalet undervisar inom lärarutbildningen. BUV organiserar sin verksamhet bl.a. genom olika forskningsgrupper som profileras mot särskilda områden inom barn- och ungdomsvetenskap. Tidigare har det saknats en organiserad

forskningsgrupp som specifikt omfattar ämnesdidaktisk forskning. Litteraturdidaktiker och språkdidaktiker har haft sin hemvist inom någon av de bredare utbildningsvetenskapliga grupperna. För att stärka den ämnesdidaktiska forskningsmiljön vid Högskolan Väst inrättade BUV årsskiftet 2019/2020 en ämnesdidaktisk forskningsgrupp som fungerar som en arena för ämnesdidaktisk forskning. Gruppen har två vetenskapliga ledare av vilken en är forskare i litteraturvetenskap med didaktisk inriktning och undervisar på ämneslärarutbildningen i svenska medan den andra är professor i engelskdidaktik med inriktning mot språkvetenskap. Den ämnesdidaktiska gruppen verkar aktivt för att stimulera den forskning som redan bedrivs i ämnesdidaktik samt stödjer framväxten av nya projekt och samarbeten mellan forskare inom de språkdidaktiska och litteraturdidaktiska områdena. Gruppen träffas regelbundet genom seminarier där frågor relaterat till ämnesdidaktisk forskning, forskningsidéer samt egen pågående forskning diskuteras. I uppdraget ingår även att verka utåt och främja kontakter mellan högskolans forskare och forskare vid andra lärosäten, varför också externa forskare bjuds in till seminarierna. Under vt-21 kommer exempelvis professor Christina Ohlin-Scheller från den ämnesdidaktiska gruppen ROSE vid Karlstads universitet att gästa gruppen. Samtliga disputerade forskare som undervisar på ämneslärarutbildningen i svenska ingår i den ämnesdidaktiska gruppen. I gruppen ingår också forskare i svenska som andraspråk och engelska med såväl språkdidaktisk som litteraturdidaktisk inriktning. Tillsammans spänner gruppen över ett brett område samtidigt som det också finns många överlappningar och möjligheter till möten över ämnesgränserna. Genom den sammantagna kompetensen i gruppen och deltagarnas olika forskningsintressen ser vi goda möjligheter att fortsatt bygga en stark och levande ämnesdidaktisk forskningsmiljö som ska komma studenterna till godo.

Under de kommande åren kommer högskolan Väst fortsatt satsa interna medel för att bygga upp och vidareutveckla forskningsmiljöerna både avseende praktisknära forskning och den ämnesdidaktiska forskningen. Fem forskare/lärare på svensklärarutbildningen som ingår i den ämnesdidaktiska forskargruppen har exempelvis under ht-20 formerat ett svenskdidaktiskt praktisknära forskningsprojekt med fokus på hur lärare kan stödja elever att utveckla skrivandet genom kamratrespons. Ett annat projekt ska studera och utveckla Språk och literacy i ämnesundervisningen och genomförs med hjälp av forskningscirkel med lärare i regionen. Projekten kommer att utvecklas under 2021 och 2022 och utgör både en del av högskolans långsiktiga satsningar på praktisknära forskning och på den ämnesdidaktiska forskningen. Finansieringen sker med hjälp av interna forskningsmedel och från försöksverksamheten Utveckling, Lärande, Forskning (ULF).

Samtliga undervisande lärare på ämneslärarprogrammet, såväl lektorer som adjunkter, är medlemmar i nätverket Svenska med didaktisk inriktning (SMDI), vilket är ett nationellt nätverk för forskare och lärarutbildare inom svenskämnet. En av de undervisande lektorerna vid ämneslärarutbildningen i svenska är därtill styrelsemedlem i SMDI. För att ytterligare stimulera den ämnesdidaktiska forskningen och stödja byggandet av nätverk mellan forskare och andra lärosäten erbjuder högskolan Väst samtliga lärare vid ämneslärarutbildningen att delta i de konferenser i ämnesdidaktisk forskning som SMDI arrangerar vartannat år.

Sedan 2020 ingår Högskolan Väst i ett samarbete med Karlstads universitet och Högskolan i Halmstad kring forskarskolan KÄKK (Kunskap, ämne och kvalitet i lärarutbildning och klassrum). där Högskolan Väst har anställt tre ämnesdidaktiskt inriktade doktorander, varav en i svenskämnets didaktik. En av forskarna/lärarna vid högskolans ämneslärarutbildning för blivande svensklärare är

bihandledare. Forskarskolan innebär ett utvecklat och långsiktigt samarbete med Karlstads universitet och den ämnesdidaktiska forskning som bedrivs där av forskargruppen ROSE.. Forskarskolan KÄKK och samarbetet med praktikinära forskning (ULF) syftar till att stärka forskningssamarbetet mellan de tre lärosätena inom praktikinära didaktisk forskning. Samarbetet innebär ett viktigt led i stärkandet av den ämnesdidaktiska forskningsmiljön vid Högskolan Väst.

Ledningen för lärarutbildningen arbetar kontinuerligt med både kort- och långsiktig kompetensförsörjning. Förutom rekrytering genom forskarskolan ovan är en licentiand antagen och anställd under 2020 i arbetsintegrerat lärande med inriktning mot språklärande. Efter UKÄ:s och bedömargruppens respons har vi också utvecklat det ämnesövergripande samarbetet inom Ämneslärarprogrammet. Därmed kan vi använda kompetens inom de angränsande ämnena engelska och svenska som andraspråk på ett mer konstruktivt sätt. Ett exempel på detta är att en av litteraturvetarna i engelska också har kompetens i litteraturvetenskap i svenska. Denna ämnesövergripande tjänsteplanering gör att de enskilda ämnena blir mindre sårbara. Samtliga lärare/forskare finns dessutom inom den ovan beskrivna ämnesdidaktiska forskargruppen. För närvarande pågår rekrytering av en professor i litteraturvetenskap med didaktisk inriktning med fokus på barn- och ungdomslitteratur. Denna kompetens kommer ytterligare stärka och kvalitetssäkra forskningsmiljön i svenska med didaktisk inriktning vid Högskolan Väst. Inför höstterminen 2021 kommer en av våra språkvetenskapligt inriktade, men didaktiskt intresserade, forskare tillbaka från postdok-studier. En doktorand i svenskdidaktik är också anställd (se ovan). Doktoranden är sedan tidigare anställd som adjunkt i lärarutbildningen vid Högskolan Väst, och kommer efter forskarstudierna kunna befordras till lektor i svenskdidaktik. Rekryteringen av en professor i litteraturvetenskap och en doktorand i ämnesdidaktik i svenska ingår i högskolans strategi för att säkerställa kompetensen på både kort och lång sikt. Sammantaget bedömer vi att vi på både kort och lång sikt har adekvat professionell och vetenskaplig kompetens för att hantera omfattningen av svenskinriktningen av Ämneslärarprogrammet.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Redovisa analys av bristerna i utbildningen i relation till bedömningsområdet och redovisa åtgärder vidtagna för att avhjälpa bristerna. Analysera och redogör endast för åtgärder som relaterar till relevanta bedömningsgrunder eller delar av bedömningsgrunder. Tydliggör vad som är nytt i relation till tidigare självvärdering och vilka konkreta förändringar som har genomförts.

Bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat innehåller följande bedömningsgrunder:

Måluppfyllelse av kunskapsformen kunskap och förståelse: Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas

Mål 1: visar sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl överblick över ämnesstudiernas huvudområde som fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete

Mål 2: visar fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen

Måluppfyllelse av kunskapsformen färdighet och förmåga: Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas

Mål 3: visar fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik

Mål 4: visar förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Mål 5: visar förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling

Måluppfyllelse av kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt: Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas

Mål 6: visar förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling

Jämställdhet: Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling: Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination

följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling: Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Bedömargruppens övergripande analys av förutsättningarna i utbildningsmiljön

Högskolan Västs ämneslärarutbildning mot svensklärare skiljer på svenskämnets litteraturvetenskapliga och språkvetenskapliga delar genom att behandla dem i olika kurser, förutom i den kurs som introducerar studenterna i svenskämnet. Det innebär att litteraturvetenskap och litteraturredaktik å ena sidan och språkvetenskap och språkdidaktik å andra sidan behandlas var för sig och UKÄ bedömde i sin granskning att vissa aspekter av språkdidaktiken var otillfredsställande. Svenskläroinriktningen har till exempel delvis byggt på att examinationsuppgifter i VFU-kurserna prövar de svenskämnesdidaktiska förmågorna, vilket UKÄ uppfattade gav en för vag progression och koppling framför allt just mellan språkvetenskapen och språkdidaktiken.

Svar från Högskolan Väst

I samband med vår analys av UKÄ:s yttrande insåg vi att progressionen i svenskämnets språkdidaktiska inslag inte kommunicerats tydligt i vår självvärdering, men också att prövningen av måluppfyllelsen i vissa avseenden heller inte var tillräckligt väl genomförd. Vi noterade också att de kurser som har primärt språkvetenskaplig inriktning hade didaktisk slagsida åt de sociolingvistiska delarna varför vi i vårt förändringsarbete vägt in fler inslag av språkdidaktik kopplat till språket som grammatiskt system. Därutöver har vi fört in examinationer i svenskämneskurserna där didaktiskt genomförande nu prövas utöver de aspekter av didaktiken som handlar om planering, reflektion och utveckling av undervisning. Härigenom har vi i enlighet med bedömargruppens villkor sålunda ”ytterligare stärkt studenternas möjligheter att få omsätta och utvärdera teoretiska kunskaper i språkdidaktik” samt ökat antal tillfällen då vi genom examinationer kan säkerställa studenternas färdigheter och förmågor. Analysen medförde sålunda att vi dels har tydliggjort brister i utbildningen, dels genomfört konstruktiva förändringar vad gäller kursmål och examinationsformer för att i vår svensklärarutbildning framöver ge språkdidaktiken en lika framträdande plats som litteraturredaktiken. Till viss del har även kursinnehåll ändrats för att ytterligare stärka de språkdidaktiska aspekterna i relation till språkvetenskapen.

Åtgärder

Nedan beskriver vi de åtgärder vi har genomfört i svenskläroinriktningen i enlighet med bedömargruppens anmodan att vi ”förtydligar och säkerställer måluppfyllelse genom att se över lärandemål, lärandeaktiviteter /.../ särskilt med fokus på att stärka språkdidaktiken”. Motsvarande bedömning att utbildningen möjliggör, men inte genom examination säkerställer måluppfyllelse konstaterade bedömargruppen vad gäller att studenten ”tillsammans med andra ska kunna visa förmåga att planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i syfte att stimulera varje elevs lärande”. Bedömargruppen menar att måluppfyllelse

uppfylls inom UVK, men inte säkerställs för inriktningen svenska och vi redogör nedan också för de åtgärder vi har vidtagit för att måluppfyllelse ska kunna säkerställas inom svenska. Vi redogör även för de didaktiska språkvetenskapliga inslag som inte berördes i självvärderingen eftersom vi där framför allt angav exempel från litteraturvetenskap och litteraturvetenskapens didaktik. Genomförande av åtgärder avser här primärt att kursplaneförändringar beslutats i programråd, och de implementeras i takt med att de olika kurserna ges under pågående läsår.

Mål 4: visar förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Bedömargruppen summerar att lärosätets utbildning möjliggör, men inte genom examination säkerställer att studenten kan tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som utbildningen avser specifikt när det gäller språkdidaktiken. Lärosätet rekommenderas att ytterligare stärka studenternas möjligheter att få omsätta och utvärdera teoretiska kunskaper i språkdidaktik.

Den första svenskämneskurs som studenterna möter är SVD100, Den språkande människan, där språkvetenskap och litteraturvetenskap tas upp i relation till vad svenskämnet innebär och har varit historiskt. De litteraturvetenskapliga och språkvetenskapliga delarna vävs samman i kursupplägg och examinationer. På så sätt etableras en svenskläraridentitet hos studenterna samtidigt som vi påvisar möjligheter till undervisning där de olika delarna av ämnet möts. Kursen har också fokus på läroplanen och svenskämnets kursplaner och hur studentens egna ämneskunskaper relaterar till dennes förutsättningar att möta elever didaktiskt. Kursmomenten motsvarar didaktiska arbetsmodeller som studenterna kan använda i sin framtida undervisning. Det språkdidaktiska stoffet kopplas till en skolkontext och språkets roll som verktyg för såväl fiktivt som reflektivt och analytiskt skrivande diskuteras. Studenterna examineras i att omsätta de teoretiska kunskaperna genom att kommentera varandras texter för att didaktiskt prövas i hur man främjar andras skrivande. Förmågan bedöms bland annat via betygskriteriet ”Studenten visar att hen kan tillämpa strategier för respons av texter såväl utifrån ett språkriktighetsperspektiv som med hänsyn till etiska och didaktiska ställningstaganden”, vilket svarar mot följande kursmål:

- använda grundläggande litteraturvetenskapliga, språkvetenskapliga och didaktiska begrepp vid analys av texter och språkliga praktiker

I SSS100, Språkets bruk och struktur, antog före förändringsarbetet primärt ett metaperspektiv på språkdidaktik både vad gäller sociolingvistik och grammatik. Vi har viktat om kursens innehåll samt ändrat lärandemål och examinationer för att säkerställa att studenterna inom kursens ram prövas också i förmågan att omsätta de didaktiska reflektionerna och ställningstagandena. Kursen har reviderats såtillvida att de didaktiska och undervisningsrelaterade målen på ett tydligare sätt kan säkerställas i examinationerna. Dessa mål har också tydliggjorts genom förändringar i lärandemålets formuleringar och genom konstruktiv länkning i en specifik examinationsuppgift.

En följd av ett didaktiskt och undervisningsrelaterat fokus i dessa lärandemål blir att områdena språkets bruk och språkets struktur knyts ihop och sätter skolämnet svenska i centrum, vilket uttrycks genom följande lärandemål.

- utforma undervisning samt utifrån didaktisk teori reflektera över olika sätt att planera och genomföra undervisning inom områdena språkets bruk och språkets struktur
- granska och tolka svenskämnetns styrdokument och kunskapskrav (för gymnasiet) kopplat till dessa ämnesområden.

För kursen SNK101, Nordiska språk och gemenskaper, visade det sig vid vår fokuserade analys att det upplägg som genomförts de senaste åren inte framkom i tillräcklig tydlighet i kursplanens lärandemål vilket korrigerades genom att ett lärandemål (det första nedan) lades till med fokus på kursinnehållets didaktiska anslag (beslutat i programråd 2021-01-13).

- redogöra för och värdera olika didaktiska alternativ för undervisning i nordiska språk och språkförändring,
- bruka och värdera något digitalt verktyg för lärande.

Kursplanens innehållsbeskrivning har också uppdaterats för att bättre stämma med hur kursen faktiskt genomförts de senaste åren. Det första målet examinerar studentens förmåga att anta ett didaktiskt metaperspektiv, och det andra spänner även över att omsätta de teoretiska kunskaperna i faktisk undervisning. Två examinationer har fokus på den språkvetenskapliga didaktiken. Den ena utgörs av en uppgift i vilken studenterna får planera och redovisa hur undervisning kring läsning på grannspråk kan kombineras med studier av ordförråd och likheter/skillnader mellan språken. Den andra examinationsuppgiften innebär att undervisning planeras och redovisas med fokus på faktisk samverkan med lärarkollegor i grannländerna, och med hjälp av digitala verktyg.

Den kurs som heter Retorik, SAR201, är uppbyggd kring tanken att innehåll, undervisning och examinationer utgör en didaktisk modell som är överförbar till studenternas kommande undervisning. Vi har dock för att förtydliga kursinnehåll och vad som examineras omformulerat lärandemålen (programrådsbeslut 2020-12-07) så att målet ”visa förmåga att praktiskt arbeta med retoriska processer” nu är omvandlat till två mål som lyder ”visa förmåga att tillämpa retoriska arbetsprocesser för egen muntlig framställning” och ”visa förmåga att tillämpa retoriska arbetsprocesser i undervisning”. På motsvarande sätt är målet ”visa en utvecklad förståelse för vad talängslan innebär samt visa hur man kan arbeta mot den” omformulerats till att signalera det yrkesmässiga genomförandet: ”visa kunskap om vad talängslan innebär och kunna omsätta kunskapen i undervisningsmetoder för att stödja varje elevs behov att kunna hålla muntliga framställningar”. Målen examineras genom seminarier, ett eget genomfört tal med kamratrespons-förfarande samt en hemtentamen. Det didaktiska inslag som provas handlar om att till exempel kunna ”resonera kring hur ett tal kan förberedas enligt retoriken och hur undervisningen på gymnasiet kan läggas upp” och ”Utgå i definitionen av talängslan i Axelsson (2011) och resonera kring fenomenets betydelse för undervisningen på gymnasiet!”.

Bedömargruppen rekommenderade lärosätet att teori- och metodområdet i större utsträckning skulle innefattas och kopplas samman med det svenskämnesdidaktiska området, också i själva kursstrukturen. Vi har i utbildningen i två steg utvecklat en kurs kallad Svenskämnetns metoder, SÄS210, för att ge ett mer koncentrerat fokus på metod i svenskläro-utbildningen. Kursen planerades från start (VT 2020) för att öka på studenternas övning och prövning i vetenskapliga metoder, men vi har med anledning av UKÄ:s granskning valt att ytterligare förändra lärandemål så att de också innefattar svenskämnesdidaktiska aspekter (programrådsbeslut 2020-12-03).

Studenternas förmågor examineras via analyser av material samt via författande av synopsis för en tänkt studie med fokus på metod.

- visa förståelse för undersökningsdesign inom de vetenskapsområden som svenskämnet och svenskämnesdidaktiken är kopplade till,
- visa förmåga att diskutera och problematisera användandet av olika forskningsmetoder,
- analysera empiriskt material ifrån något av svenskämnets och svenskämnesdidaktikens centrala fält med hjälp av utvalda vetenskapliga analysmetoder.

Kursen SAL600, Perspektiv på skrivande och texter, har fokus på skrivande och texter. Här följs alltså det arbete upp som startades i den första svenskämneskursen (SVD100). Kursens lärandemål har ändrats för att både examinera studenternas förmåga att omsätta teoretiska kunskaper och deras förmåga att kritiskt resonera kring densamma. Vi har också ökat på professionsanknytningen genom att studenterna i denna kurs övar sin didaktiska förmåga att bedöma och ge återkoppling på elevtexter, istället för att låta studenterna primärt öva sin didaktiska förmåga via varandras texter som de gör i den inledande svenskkursen.

Vi har bemött kritiken från bedömargruppen angående att progressionen för den språkvetenskapliga didaktiken blir skakig då de didaktiska förmågorna primärt examineras inom ramen för VFU-kurserna genom att föra in fler didaktiska examinationer i våra HFU-kurser (se ovan). Vi vill dock förstärka bilden av hur vi prövar studenternas ämnesdidaktiska förmåga genom att även belysa hur vi examinerar inom VFU-kurserna. De 15 hp VFU som är i svenskämnet infaller termin 3 (VFU204) och termin 9 (VFU700). VFU204 innehåller till exempel kursmålet: [Studenten ska] kunna visa förmåga att planera och leda undervisning utifrån såväl ämneskunskaper som ämnesdidaktiska teorier och elevgruppers olika förutsättningar samt dra slutsatser av undervisningens resultat.

Detta mål har inte ordet svenska i texten men det konkretiseras helt genom svenskämnet och svensklärarytbildare ansvarar för att examinera studenter som läser till svensklärare. Examinationen sker i tre steg:

1. Bedömningsbesök. Studentens förmåga att planera för och genomföra en lektion och reflektera över dess utfall betygsätts.
2. Skriftligt förberett seminarium. Studenten reflekterar löpande under sin VFU och gör skriftliga noteringar runt olika aspekter av lärararbetet samt deltar i ett praxisseminarium.
3. Fullgjord VFU. På grundval av handledarens rådgivande bedömningsunderlag görs en helhetsbedömning av om studenten har uppfyllt de kvalitativa och kvantitativa mål. Till denna examination hör även en självvärdering.

Den centrala examinationen är bedömningsbesöket som alltid utförs av en ämnesdidaktiker i svenska: innan besöket skickar studenten en undervisningsplan till den besökande läraren. Planen ska innehålla kopplingar till relevanta styrdokument, beröra hur lektionen passar in i en översiktsplan samt beröra eventuell bedömning. Undervisningen följs upp i samtal. Det som här beskrivits för VFU204 gäller också för den avslutande VFU-kursen men på en högre progressionsnivå, vilket syns både i bedömningskriterier och lärandemål:

- [Studenten ska] utifrån läroplaner, teoretiskt förankrade didaktiska överväganden och goda ämneskunskaper självständigt kunna planera, genomföra och utvärdera undervisning med fokus på alla elevers kunskapsutveckling, motivation och delaktighet

För bedömningen anges nio betygskriterier fördelade över förmågorna: Reflektions- och analysförmåga, Didaktisk kompetens och Kommunikation och demokratiskt ledarskap. För didaktisk kompetens godkänd nivå är bedömningskriterierna: ”Lektionsplaneringen är välplanerad, studenten lyssnar in och ser eleverna i undervisningssituationen och gör avvägningar som i huvudsak gynnar elevernas lärande, studenten fångar elevernas uppmärksamhet och leder gruppen i sin undervisning och studentens ämnesdidaktiska kompetens synliggörs i planerad aktivitet och dialog med eleverna.”

Mål 5: visar förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.

UKÄ:s bedömningsgrupp uppmärksammade oss på behovet av att i högre grad se till att vi säkerställer att mål 5 uppfylls för inriktningen svenska. Examinationsuppgifter som fokuserar säkerställning av mål fem för svenskämnet förekommer både i inriktningskurserna i svenska och i de VFU-kurser som har inriktning mot ämnet. I vår ursprungliga självvärdering var de språkvetenskapliga delarna knapphändigt beskrivna som till exempel bedömning av svenskämnet inom ramen för VFU som vi nu har beskrivit ovan och som också inbegriper att mål 5 examineras. Vi menar att mål fem genomsyrar all vår undervisning, men kan här belysa att det i de högskoleförlagda svenskkurserna finns undervisningsmoment, lärandeaktiviteter och examinationer med specifikt fokus på mål fem i kurserna SSS100, SNK101 och SAL600 (se ovan).

I kursen SSS100 beskrev vi under mål 4 att vi reviderat lärandemål med åtföljande examination, för att göra kursens språkvetenskapliga teman mer undervisningsnära. När kursen kommer att ges under 2021 fokuseras att säkerställa studenternas förmåga att utforma undervisning och att reflektera över olika sätt att planera och genomföra undervisning inom områdena språkets bruk och språkets struktur.

De didaktiska inslagen i SNK101 som ytterligare betonades vid revideringen av lärandemålen blir tydliga i de tre examinerande seminarierna som förutom en hemtenta utgör kursens examination. Två snarlika (individuellt förberedda) seminarier runt en dansk resp. norsk ungdomsroman kräver att studenten välgrundat kan diskutera hur man kan lägga upp motsvarande bokdiskussion med en klass så att även språkliga och samhällsliga perspektiv på texten täcks in. I det tredje seminariet redovisas ett grupparbete där studenterna mot bakgrund av egna kontakter med danska/norska lärarstudenter/lärare presenterar ett nordiskt perspektiv på undervisning i grannspråk. De ska ha tagit reda på hur det undervisas i grannländerna och presentera egna tankar om hur undervisningen kan läggas upp.

Vi har i kursen Retorik valt att i ett lärandemål explicit skriva ut formuleringen ”varje elev” i relation till att arbeta didaktiskt med muntlig framställning: ”visa om vad talängslan innebär och kunna omsätta kunskapen i undervisningsmetoder för att stödja varje elevs behov att kunna hålla

muntliga framställningar”. Vi har accentuerat den enskildes behov i målet eftersom det är en av de examinationer som har fokus på att undervisa muntlig förmåga.

Kursen SAL600 har ett nytt lärandemål (se nedan) och en ny examination för att i högre grad examinera förmågan att självständig kunna utforma undervisning som har potential att utveckla varje elevs skrivförmåga. Här ingår även den del av undervisningen som handlar om att tillämpa sin didaktiska förmåga vad gäller att ge formativ återkoppling.

Lärandemål:

- Studenten ska kunna utforma skrivutvecklande undervisning samt resonera kring detta utifrån forskning och styrdokument.

Målet examineras genom en särskild skriftlig hemtanten i vilken studenten självständigt ska utforma ett undervisningsmoment med potential att utveckla alla elevers skrivförmåga i Gymnasiets Sv 1. Examinationen innehåller dels en beskrivning av undervisningsmomentet, dels en resonerande del där undervisningen motiveras och kritiskt granskas med stöd i forskning och relevanta styrdokument. En alignmentplanering ska bifogas den beskrivande texten.

Bedömningsområde: Studentperspektiv

Redovisa analys av bristerna i utbildningen i relation till bedömningsområdet och redovisa åtgärder vidtagna för att avhjälpa bristerna. Analysera och redogör endast för de åtgärder som relaterar till relevanta bedömningsgrunder eller delar av bedömningsgrunder. Tydliggör vad som är nytt i relation till tidigare självvärdering och vilka konkreta förändringar som har genomförts.

Bedömningsområdet Studentperspektiv innehåller följande bedömningsgrund:

Studentperspektiv: Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Redovisa analys av bristerna i utbildningen i relation till bedömningsområdet och redovisa åtgärder vidtagna för att avhjälpa bristerna. Analysera och redogör endast för de åtgärder som relaterar till bedömningsgrunden eller delar av bedömningsgrunder. Tydliggör vad som är nytt i relation till tidigare självvärdering och vilka konkreta förändringar som har genomförts.

Bedömningsområdet Arbetsliv och samverkan innehåller följande bedömningsgrund:

Arbetsliv och samverkan: Utbildningen är utformad och genomförs på ett sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Vilka undervisar inom svensklärarutbildningens ämnesdidaktiska och ämnesteoretiska delar och vilken forskningsbakgrund har dessa lärare?

Under nuvarande läsår (2020/2021) undervisar sammantaget tio lärare i de ämnesdidaktiska och ämnesteoretiska kurserna på Ämneslärarprogrammets svenskinriktning. Av dessa lärare är sju disputerade och av de tre adjunkterna är två doktorander. Åtta av de tio lärarna har en bakgrund som ämneslärare i svenska och har på så sätt en didaktisk inriktad undervisningsbakgrund som de har med sig in i arbetet som lärarutbildare. Förutom ovanstående lärare har ytterligare elva lärare kompetens att undervisa i svenskinriktningens kurser (ämne teori och ämnesdidaktik) och flera av dessa lärare har tidigare läsår undervisat inom svenskinriktningen och/eller är planerade att undervisa under kommande läsår. Åtta av dessa lärare är disputerade i relevanta ämnen/forskningsområden, två är doktorander och en lärare har en adjunktanställning. Av dessa lärare har fyra lärare egen svensklärarutbildning (Se lärartabell). Förutom ovanstående 21 lärare/forskare pågår för närvarande rekryteringsarbete för att anställa ytterligare tre lärare/forskare (Se fråga tre). Möjligheten att förse kurserna i ämneslärarutbildningen med kompetent personal inom såväl ämne teori som ämnesdidaktik är på så sätt god, och lärarna har tillsammans en bra bredd i sin gemensamma forskningskompetens. De senaste åren har dessutom flera yngre och nydisputerade lärare anställts, vilket skapar goda förutsättningar för en långsiktig kompetensförsörjning.

Majoriteten av de vetenskapligt skolade lärarna är disputerade i språkvetenskap (svenska språket, lingvistik, engelsk språkvetenskap), några i litteraturvetenskap och några få i pedagogiskt arbete, pedagogik eller ämnesdidaktik. Efter forskarstudierna har i stort sett samtliga lärare/forskare vidgat sin ämnesteoretiska inriktning och inkluderat didaktiskt inriktad forskning. Denna fokusförskjutning ligger dels i linje med tidigare yrkesbakgrund som ämneslärare i svenska, men också i linje med Högskolan Västs AIL-inriktade profil, där såväl praktiktäna tillämpningsbara forskning och forskning inriktad mot professioners kunskaper, utveckling och lärande är i fokus. Didaktiska forskningsfrågeställningar ligger väl i linje med denna forskningsinriktning. Den didaktiska inriktningen på forskningen ligger sålunda antingen på elevers lärande inom svenskämnet i grund- och gymnasieskolan, eller på ämneslärares lärande och professionsutveckling inom sitt/sin ämnesundervisning. Flera forskare har också intresserat sig för lärarstudenters lärande, antingen som skribenter eller hur de lär sig att undervisa i svenska, exempelvis genom VFU:n. Några av forskarna har också forskning som inte har en direkt ämnesdidaktisk inriktning, men som ändå är mycket central för läraryrket och lärares undervisning och elevernas lärande i svenska då deras forskning handlar om förutsättningar för undervisning i svenska. Exempel på denna typ av forskning är nyanländas språkutveckling, bostadssegregationens påverkan på elevers språk och språkutveckling, språk hos elever från studieovana hem och litteraturens relation till samhällsliga aspekter som genus, fattigdom, sexuell identitet et c.

Då lärarutbildningen vid Högskolan Väst är förhållandevis liten och är organiserad på en och samma institution ingår samtliga dessa 21 lärare och ytterligare några lärare som arbetar i ämnet svenska som andraspråk i samma program- och arbetslag. De arbetar också tillsammans i den relativt nystartade ämnesdidaktiska forskningsgruppen (Se fråga 2). Lärarutbildningens storlek och organisering har skapat förutsättningar för den pedagogiska idén om helhet och integrering av ämnen och ämnesinnehåll i utbildningarna. Den pedagogiska idén visar sig bland annat i att

vi integrerar ämne-teori och ämnesdidaktik i samtliga inriktningskurser på programmet och att vi både undervisar och forskar tillsammans inom första- och andraspråksundervisning (svenska, engelska, SVA). Hur vi genomför och byggt upp utbildnings- och forskningsmiljön utifrån denna pedagogiska idé utvecklas i svaret till fråga två.

Hur bedrivs arbetet med att utveckla den specifikt svenskämnesdidaktiska miljön, framförallt kopplat till språkdidaktiken?

Den ämnes- och ämnesdidaktiska utbildningsmiljön - forskningsbaserad av utbildningen

För att ge studenterna möjligheter att utveckla ett forskningsbaserat arbetssätt är utbildningen forsknings-baserad avseende tre aspekter: 1) den miljö som utbildningen ingår i, 2) det kursstoff studenterna får möta och 3) den vetenskapliga hållning studenterna skolas in i under utbildningen. Dessa tre aspekter av forskningsbaserad av utbildning präglar både organiseringen av ämneslärarutbildningen i svenska och planeringen av undervisningen, men också planeringen av kompetensförsörjning och kompetensutveckling hos befintlig personal. Det innebär att utgångspunkten för planering av kompetensutveckling är att alla lärare på ämneslärarprogrammet i svenska på något sätt ska arbeta med forskande uppgifter och vara knutna till forskande miljöer. Rent konkret innebär detta att alla lärare som undervisar på ämneslärarutbildningen i svenska deltar i forskningsprojekt, studerar på masters- eller forskarutbildningen samt är aktivt deltagande vid seminarieverksamheten i de vitala forskningsmiljöerna på lärosätet (Se lärartabell, fråga 1 samt bilaga om forskningsstrategier). Som ett led i att stärka forskningsbaserad av utbildningen har de professorer som är knutna till institutionen, förutom sin KU-tid, tid avsatt för att driva forskningsprojekt med kollegor och/eller arbeta med andra forsknings-utvecklande aktiviteter. Av dessa är Åke Persson, professor i litteraturvetenskap med engelsk inriktning och Alastair Henry, professor i ämnesdidaktik med inriktning engelska och flerspråkighet centrala för den svenskämnesdidaktiska forsknings- och utbildningsmiljön. Åke genom att vara verksam i utbildningen och i den ämnesdidaktiska gruppen och Alastair genom att ingå i och vara en av ledarna för den ämnesdidaktiska gruppen (se nedan). För närvarande pågår också rekrytering av en professor i litteraturvetenskap med didaktisk inriktning med fokus på barn- och ungdomslitteratur. Förutom dessa professorer ansvarar Jan Gustafsson Nyckel, professor i pedagogik, och tillhörande arbetsgrupp för att strategiskt utveckla integrationen mellan utbildning/undervisning, forskning (forskningsanknytning) och samverkan utifrån högskolans AIL-profil inom hela lärarutbildningen. Detta görs bland annat genom att pedagogiskt koppla samman AIL-organiserade lärarutbildningar, övningsskolor, och praktiktäna forskning genom ULF.

Den språk- och litteraturredidaktiska forskning som bedrivs av lärarna är relevant i förhållande till de kurser studenterna läser under utbildningen och kommer också studenterna till del genom undervisningen. Exempel på hur forskningsanknytningen i utbildningen kan ske genom detta avseende språkdidaktiken är bl.a. att Elin Almér, som forskat om ungdomars språk, använder sig av sin forskning i kursen SÄS 601 som har som mål att säkerställa att studenterna "självständigt [ska] kunna problematisera relationen mellan språk, aktivitet, domän och samhälle och omsätta kunskaperna i en didaktisk plan", "kunna analysera samtal mellan elever" och "kunna formulera fördjupade kunskaper om hur elevers bakgrund och identitet påverkar deras språk, skolframgång och skolval." Ett exempel på forskningsanknytning avseende de

litteraturdidaktiska delarna är hur Anita Varga använder sig av sin forskning kring hur elever kan stödjas i sin läsutveckling genom textsamtal kring skönlitteratur i kursen SLT 200 för att stödja studenterna i att nå målen att kunna “problematisera litteraturens språk- och kunskapsutvecklande potential”, “planera, genomföra och utvärdera boksamtal i syfte att stödja elevers analytiska läsförmåga och byggande av föreställningsvärldar” samt “anta ett språk- och litteraturdidaktiskt perspektiv med fokus på unga människors socialisation in i olika läsarsamfund och kulturgemenskaper.”

Utbildningen präglas därtill genomgående av vetenskapliga inslag och perspektiv såväl genom undervisningens upplägg och innehåll som genom att studenterna läser vetenskapliga artiklar och examineras på forskningsbaserad litteratur. Ett sätt att ytterligare stärka de svenskämnesdidaktiska forskningsperspektiven har varit att arbeta fram en metodkurs där studenterna läser, kritiskt granskar och diskuterar olika vetenskapliga artiklar från det svenskämnesdidaktiska forskningsfältet. I den kursen får studenten även möta olika teorier och metoder som används inom svenskämnesdidaktisk forskning och träna sig på att inta olika teoretiska perspektiv samt formulera frågeställningar av relevans för svenskämnesdidaktisk forskning.

Ämnesstudier och ämnesdidaktik, såväl gällande språk som litteratur, är vid ämneslärarytbildningen vid Högskolan Väst väl integrerade i samtliga kurser under hela utbildningen och integreringen underlättas ytterligare av att flera av de undervisande lärarna både är disputerade i litteraturvetenskap eller i något av de språkvetenskapliga ämnena och har lärarexamen (Se lärartabell). De lärarutbildade adjunkterna som undervisar i utbildningen har flera års arbetslivserfarenhet som svensklärare på gymnasiet samt bedriver också studier på mastersnivå eller studerar på forskarutbildningen (Se lärartabell). Detta gör det möjligt för den enskilda lärarutbildaren att skapa bryggor mellan ämne och ämnesdidaktik och att ta ett helhetsgrepp på utbildningens innehåll i de delar läraren har kompetens att undervisa i samtidigt som utbildningen förankras både i forskning och skolverksamhet. Med detta stöds studenten i att utveckla en bred vetenskapligt baserad ämnes- och ämnesdidaktisk kompetens med fokus på sin framtida yrkesroll som ämneslärare i svenska. Vidare ansvarar ämnena, trots att VFU ligger i UVK-kurserna, för VFU-uppgifter och ämneslärarna besöker även studenterna samt bedömer dem på VFU. Med detta stärks ytterligare relationen mellan ämnesstudier, ämnesdidaktik och praktik.

Den ämnes- och ämnesdidaktiska forskningsmiljön

Som vi redogjort för tidigare har Högskolan Väst under de senaste och de kommande åren satsat interna medel för att bygga upp och vidareutveckla forskningsmiljöerna både avseende praktisk forskning och den ämnesdidaktiska forskningen. Som ett första led i denna process formerades i början av 2020 en institutionsövergripande ämnesdidaktisk forskningsgrupp där forskare inom svensk-, engelsk-, SVA-, SO- och NO-didaktik och forskningsdiscipliner relaterade till dessa ämnesområden ingår. Den ämnesdidaktiska gruppen, med ca 30 deltagare, träffas på regelbunden basis kring den forskning som bedrivs i ämnesdidaktik vid Högskolan Väst. Detta gynnar samtliga ämnen men framförallt ämnena svenska, engelska och SVA eftersom det både finns likartade forskningsintressen inom dessa ämnesdidaktiska grupper och likartad men också specialkompetens inom de olika ämnena som kan berika varandras forskning och generera samarbeten över ämnesgränserna. En av de två vetenskapliga ledarna för den ämnesdidaktiska gruppen är professor i ämnesdidaktik med inriktning engelska och

flerspråkighet. Han har bedrivit ämnesdidaktisk forskning inom flera fält med fokus på språkinläring, undervisning i språkliga ämnen och om språklärares professionella utveckling och finns med som ett starkt stöd i att driva arbetet med att utveckla den språkdidaktiska delen inom svenskämnet framåt. Den ämnesdidaktiska gruppen ingår, som vi tidigare redogjort för, i den Barn- och ungdomsvetenskapliga forskningsmiljön (BUV), vilken är en av högskolans tre vitala forskningsmiljöer. I den Barn- och ungdomsvetenskapliga forskningsmiljön finns ca 60 forskare.

Institutionen (institutionsnämnd, BUV och institutionsledning) har det senaste året arbetat fram en forskningsvision med tillhörande strategier och aktiviteter för att både tydliggöra det förhållningssätt som institutionen har på den del av forskningen som finansieras genom grundanslagen, men också skapa bättre förutsättningar för gemensam forskningsuppbyggnad (Se bilaga 1). Det innebär bland annat att vi stärkt relationen mellan utbildning och forskning, bland annat genom att interna medel i högre grad går till forskning som stärker forskningsbaseringen av utbildningen. De programråd som ansvarar för de olika programmets kvalitet¹ får genom detta förhållnings- och arbetssätt större ansvar för att integrera utbildnings- och forskningsfrågor, men har också möjlighet att påverka innehållet på den forskning som tilldelas interna medel. För att stärka och utveckla kulturen om en hög grad av gemensamt ansvar för forskningsbaserad utbildning premieras också projekt som arbetar miljöbyggande, dvs inkluderar fler lärare/forskare. Utifrån högskolans profil om arbetsintegrerat lärande (AIL) är samverkansforskning och praktikinlärande didaktisk forskning centrala kriterier vid tilldelning av interna forskningsmedel. Exempel på projekt som fått dessa medel för 2021 synliggörs nedan.

Den svenskämnesdidaktiska forskningsgruppen

Inom den svenskämnesdidaktiska gruppen har varje ämne en egen forskningsgrupp. I den svenskämnesdidaktiska gruppen ingår samtliga lärare som arbetar på ämneslärarutbildningen i svenska (Se lärartabell). Dessutom ingår tre lärare som endast arbetar på grundlärarutbildningen. Gruppen består sammantaget av såväl forskare i litteraturvetenskap, språkvetenskap, ämnesdidaktik i svenska samt ämneslärare och adjunkter i svenska med flera års erfarenhet av undervisning i grundskolan och gymnasieskolan. Vi ser detta som en styrka eftersom forskningen till viss del bedrivs genom samarbeten mellan ämnesforskare, ämnesdidaktiska forskare och adjunkter, vilket möjliggör fördjupning och korsbefrukning mellan olika discipliner och bakgrunder.

Den svenskämnesdidaktiska miljön organiseras genom regelbundna seminarier, både inom den svenskämnesdidaktiska gruppen och den större ämnesdidaktiska gruppen. Här presenteras och diskuteras såväl den ämnes- som den ämnesdidaktiska forskning som bedrivs av enskilda forskare och forskargrupper. Därtill ska seminarieverksamheten uppmärksamma samhällsdebatten kring svenskämnet samt lyfta fram aktuell svenskämnesdidaktisk forskning, både genom seminarier kring vetenskapliga artiklar, avhandlingar etc. och genom att externa forskare bjuds in att presentera sin forskning på HV. En struktur för detta finns redan genom BUV-miljön, där externa forskare kan bjudas in också till de mindre forskningsgrupperna. Vidare

---

¹ Ämneslärarprogrammen, Yrkeslärarprogrammen och KPU har ett gemensamt programråd. I programrådet deltar förutom en programrådsordförande programansvariga, inriktningsansvariga för ämneslärarprogrammets ämnen inkl. UVK och studentrepresentanter.

fungerar gruppen, och ska också i framtiden fungera, som stöd vid ansökningsförfaranden samt stimulera till ytterligare svenskdidaktiska samarbeten kring kommande forskningsprojekt. Den svenskdidaktiska gruppen ska också ha ett starkt fokus på själva undervisningspraktiken och vara lyhörda var de behov som finns i det omkringliggande samhället vad gäller skolforskning. Det innebär att fånga upp de behov som uttrycks av våra studenter och handledarna inom skolvärlden i samband med deras VFU:er vad gäller behov av didaktisk forskning och verksamhetsutveckling samt att ha en dialog med skolutvecklare runt om i kommunerna och samverka med dem i svenskdidaktiska forsknings- och utvecklingsprojekt?

Det senaste året har fokus varit på att bygga upp arbetet inom den svenskdidaktiska gruppen. Konkret har det inneburit att gemensamt i gruppen skapa en målsättning/vision för forskningsgruppens arbete, men också bestämma organisering och vilka innehåll som ska tas upp. Under våren har gruppen träffats fem gånger. Det gångna årets distansläge har påverkat den takt vi har kunnat utveckla gruppens arbete. Det beror både på att distansmöten i ett uppbyggnadsskede inte är lika effektiva som när man har möjlighet att träffas, men också på att några av de verksamhets specifika praktiska aktiviteter som var planerade i gruppen har varit svåra att genomföra. Vi har ändå bestämt både riktning och innehåll för forskningsgruppens arbete och är nu på mycket god väg att utveckla den. Under hösten och nästkommande år kommer vi fortsätta att konkret utveckla forskningsgruppens arbete utifrån den målsättning och organisation vi nu byggt upp. Vår ambition är att utveckla de internfinansierade projekt vi fått medel till (Se nedan), bland annat genom att ha möjlighet att inkludera fler lärare/forskare i dem. Vi kommer också se över möjligheten att utveckla något nytt projekt. Ett förslag som är diskuterat är att bygga upp forskning runt pågående doktorandprojekt. Det sätt att arbeta skulle samtidigt kunna stödja doktorandens nuvarande arbete, fungera som en 'språngbräda' för den nydisputerade efter forskarstudierna, men också vara miljöbyggande för delar av eller hela kollegiet. De doktorandprojekt vi för närvarande har inom svenskämnet passar mycket bra för detta ändamål. För samtliga idag antagna doktorander gäller att de har en adjunksanställning på lärosätet, vilket gör möjligheten att bygga långsiktigt runt dem större.

Språk- och litteraturdidaktiska forskningsprojekt som fått institutionsmedel 2021

Vid Högskolan Väst pågår flera språk- och litteraturdidaktiska forskningsprojekt antingen av enskilda forskare eller i olika storlekar av forskningsgrupper (internt och/eller externt) (Se lärartabellen). För att ytterligare stödja uppbyggandet och vidareutvecklandet av de ämnesdidaktiska forskningsmiljöerna både avseende praktiska forskning och den ämnesdidaktiska forskningen har interna anslag fördelats på olika forskningsprojekt i linje med institutionens forskningsvision och -strategier. Av de projekt som beviljats medel för 2021 är två projekt svenskdidaktiska:

Projektet *Kamratrespons för lärande* är en svenskdidaktiskt aktionsbaserad studie som ligger i linje med Högskolans profil för arbetsintegrerat lärande (AIL) där forskningen ska bedrivas i nära samarbete med yrkesprofessionen. Studiens syfte är att förstärka undervisningsverksamheten genom att undersöka och utveckla de didaktiska strategier som arbetet med kamratrespons i samband med textproduktion i svenskämnet möjliggör. Studien genomförs via forskningscirkel där deltagarna är praktiserande ämneslärare i svenska verksamma i årskurs 7–9. Forskningsfrågorna är tentativa såtillvida att de kommer att utmejslas i samråd med de lärare som deltar i projektet:

1. Vilka undervisningsstrategier kan lärare använda sig av för att stimulera elevernas kamratrespons?
2. Vilka verktyg kan eleverna använda sig av sinsemellan för att genom kamratrespons utveckla sin textproduktion?

Deltagande forskare: A. Varga, E. Almér, H. Jansson, J. Olofsson, och J. Gross.

Det andra svenskämnesinriktade projektet, *Språk och literacy i ämnesundervisning – att synliggöra och utveckla undervisningspraktiker*, är ett samverkansprojekt mellan Högskolan Väst och grundskolor i angränsande kommuner där det kollegiala lärandet står i centrum. Fokus vilar på att undersöka och stödja lärare i att utveckla de befintliga språkliga praktikerna inom olika ämnen. Syftet med projektet är att synliggöra språk- och literacypraktiker i skolans ämnesundervisning samt möjliga sätt att arbeta för att öka förutsättningar för elevers språk- och literacyutveckling inom denna undervisning. Fokus vilar därför både på att undersöka och stödja professionen i att utveckla de befintliga språkliga praktikerna inom olika ämnen och på att undersöka vad i processen som gynnade synliggörande och utvecklingen av undervisningspraktiker för deltagarna.

Deltagande forskare: M. Egelström och C. Halvarsson. Detta projekt kan under 2022 utvecklas så att fler från den svensksdidaktiska forskningsgruppen ingår.

Följande projekt, som också beviljats forskningsmedel för 2021 har också relevans för den svenskämnesdidaktiska forskningsmiljön. Projekten är inriktade på praktikinära forskning inom det angränsande engelskämnet och med forskare inom den språksdidaktiska forskningsmiljön. Det första projektet kan också direkt appliceras på svenskämnesdidaktik:

Projektet *Från lektionsleverantör till lektionsdesigner: Att utveckla språkmedvetenhet i den pedagogiska praktiken* syftar till att utveckla och utvärdera metoder för att arbeta med lärares språkmedvetenhet och att skapa riktlinjer för den professionella praktiken. Projektet genomförs tillsammans med engelsklärare i Vara kommuns gymnasieskola.

Deltagande forskare: A. Henry och A. Elgemark. Planen är att under 2022 vidga projektet mot svenskämnet och att inkludera forskare inom svenskämnet.

Projektet *Preparing to implement the global perspective of the Skolverket English syllabus in teacher education and English teaching at school* fokuserar på utmaningar och möjligheter i att implementera globala perspektiv i engelskundervisningen i gymnasieskolan. Studien syftar till att bidra med kunskaper om på vilka sätt lärare kan stödja elever i att utveckla förmågan att förstå engelsktalare som inte har engelska som förstaspråk.

Delaktiga forskare: A. Elgemark och H. Jeong.

I linje med institutionernas forskningsstrategier och behovet av en långsiktig forskningsmiljöuppbyggnad av ämnesdidaktiken i lärarutbildningen kommer dessa projekt även beviljas medel för 2022, och kan därmed utvecklas och fördjupas under kommande år. Det finns också möjlighet att söka medel för nya/ fler ämnesdidaktiska projekt, inte minst i förhållande till att vi redan nu vet att institutionens forskningsbudget kraftigt kommer att öka under perioden 2022–2024, bland annat utifrån forskningspropositionen och regeringens vårbudget. Fördelning av interna forskningsmedel för 2022 pågår för närvarande och i september fattas beslut om medel för 2022.

Hur rekryteringsprocessen av en professor i litteraturvetenskap med litteraturdidaktisk inriktning går till och var processen befinner sig just nu

Institutionen är för närvarande inne i tre rekryteringsärenden relevanta för ämneslärarutbildningen med inriktning mot svenskämnet.

Rekryteringsprocessen för tjänsten som professor i litteraturvetenskap med litteraturdidaktisk inriktning är pågående. En behörig sökande har precis bedömts som möjlig att anställa av lärosätets anställningsnämnd. Ett första informellt samtal har genomförts med den sökande och en formell intervju håller på att planeras in.

Förutom denna tjänst pågår rekrytering av ytterligare två adjunkter som båda två disputerar under hösten 2021. Den första personen, som har lång erfarenhet som gymnasielärare i svenska och samhällskunskap, disputerar inom forskarskolan CUL (GU) i ämnet humaniora med utbildningsvetenskaplig inriktning. Doktorandprojektet är litteraturdidaktiskt och undersöker gymnasieelevers samtalande om romaner ur ett etiskt-epistemologiskt perspektiv med grund i konversationsanalys och läsarteoretiska begrepp. Efter disputationen avser den sökande att utveckla sin forskning om boksamtal och både ta ett litteratur- och språkvetenskapligt didaktiskt perspektiv på sin forskning. Anställningsdatum planeras till 1 november 2021. Den andra personen disputerar under hösten i ämnet språkvetenskap/lingvistik och studerar i avhandlingsprojektet läs- och skrivutveckling hos tvåspråkiga elever. Anställningen för denna lärare/forskare är också planerat till senare delen av hösten.

Dessa tillkommande tjänster både breddar och fördjupar såväl den ämnesteoretiska som ämnesdidaktiska kompetensen i lärarlaget och kommer mycket väl att bidra till den integrerade didaktiskt inriktade ämneskonception som övriga lärarlag har.

Bilaga 1

Forskningsvision, forskningsstrategi och aktiviteter – Institutionen för individ och samhälle

(Upprättade av företrädare av UFF (IN) och BUV tillsammans med prefekt)

Vision	Strategier	Aktiviteter (ansvar)
<p>Institutionens forskning²: – ska inriktas mot att forskningsbasera/forskning sanknytta våra utbildningar och/eller stärka forskningsområdet Arbetsintegrerat lärande (inkl tema Barn och unga)</p> <p>– ska svara upp mot och vara drivande i aktuella samhällsutmaningar och samhällsfrågor inom institutionens innehållsliga områden (inkl demokrati och jämlika hållbara livsvillkor)</p> <p>– ska inriktas så att Barn- och ungdomsvetenskap upprätthålls och fortsätter utvecklas som en stark forskningsmiljö</p> <p>– ska utvecklas, samproduceras och spridas såväl inom vetenskapssamhället som i samverkan med andra relevanta aktörer (regionalt, nationellt och internationellt) så att samverkan är en integrerad dimension i forskningen (AIL-perspektiv)</p>	<p>För att nå visionen ska vi: – arbeta för att de forskningsmedel institutionen förfogar över ska överensstämma med inriktningen på institutionens utbildningsutbud (forskningsbaserad utbildning och utbildningsbaserad forskning) utifrån idén om kompletta HV-miljöer. Det gör vi genom att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ha ett kollegialt forum som tillsammans med institutionsledningen arbetar med forskningsstrategier såväl kort- som långsiktigt och arbetar med fördelning av medel (tid och pengar) (UFF & BUV) • ha ett nära samarbete med institutionens programråd, högskolans AIL-råd, ämnesrådet för forskarutbildningen, I-AIL, hållbarhetsrådet (MFC/CHU) etc • långsiktigt arbeta med kompetensförsörjning, kunskapshöjande satsningar samt meriteringssatsningar 	<p>Strategisk, hållbar, jämställd/jämlik och transparent fördelning/användning av forskningsmedel (Ansvar: UFF, BUV, prefekt) Forskningsmedlen fördelas/ansvänds till:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forskningsbaserad och miljöutvecklande satsningar relaterat till våra utbildningar (utlysningar varje år) • Meriteringssatsningar gällande licentiand, doktorand, docent och professor (Meriteringsmedel mot docent och/eller professor utlyses minst vart tredje år beroende på kompetensförsörjningsbehov) • Satsningar inriktade på aktuella teman (vid behov och/eller i kombination med andra satsningar) • Professorsmentorskap (kollegialt stödjande och miljöbyggande) (årligen tjänsteplanerat för alla tillsvidareanställda professorer) • Stöd för att initiera och/eller bedriva samverkansprojekt med omgivande samhället (vid

² Relateras särskilt till de statliga medel som anslås direkt till högskolan

<p>– ska involvera samtliga anställda lärare och forskare och genomföras utifrån ett hållbarhetsperspektiv</p>	<p>- använda och vara aktiv i grupperingar/forum inom och utom lärosätet (ex.vis KAV, Forum för skola och välfärd, GIO, LINA, I-AIL, Primus och ULF) för att</p> <ul style="list-style-type: none"> • skapa samverkan/samarbete med syfte att strategiskt, hållbart och effektivt arbeta med forskningsresurserna, • ta del av och informera sig om aktuella samhällsutmaningar som ska ligga till grund för institutions forskning • sprida forskningsresultat som produceras inom institutionen <p>-aktivt samarbeta med andra lärosäten och andra forskningssammanhang nationellt och internationellt, exempelvis genom forskningsskolor, forskningssamarbete, miljöbyggande, samforskning, sampublicering etc</p> <p>-fortsätta utveckla en kultur på institutionen som gör att alla som är anställda som lärare på ett aktivt, hållbart och medvetet sätt är involverade i forskningsbaseringen av utbildningen. Det uttrycks exempelvis genom det sätt vi uttrycker att forskningsanknytning/forskning sbasering sker (se nedan). Kulturen innebär också att alla</p>	<p>behov och/eller i kombination med andra satsningar)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Särskilda satsningar för att forskningsbasera/kompetensförsörja utbildningar (vid särskilda behov) • Stöd för att initiera forskning (externa ansökningar och forskningssamverkan med omgivande samhället (utlysningar sker årligen) • Stöd för att bedriva forskning (rapportera forskning, etikansökningar, transkribering, språkgranskning, publiceringskostnader, konferenskostnader, nätverksbyggande, skrivarveckor) (ingår i löpande potten) <p>Kontinuerliga diskussioner inom och mellan programråd och UFF/IN för att utveckla relationen utveckling-forskning (förtydliga forskningsperspektivet i programrådets innehåll/ansvar) (Ansvar: Programråd och UFF/IN)</p> <p>Anordna strukturer/mötesplatser i syfte att stimulera till samverkande forskning och miljöbyggande samt spridning av forskning</p> <ul style="list-style-type: none"> • BUV:s forskningsgrupper, konferenser och seminarieverksamhet (Ansvar: BUV) • Helios (fungerar som ett institutionsövergripande och tvärdisciplinärt sammanhang där också allmänna forskningsfrågor tas upp exempelvis
--	--	--

	<p>lärare både ska forska och undervisa</p> <p>– arbeta aktivt för att kvantitativt och kvalitativt utveckla/utöka forskningen på institutionen genom externa medel</p> <p>– skapa strukturer och aktiviteter som gör att ovanstående strategier kan möjliggöras och att forskningen görs på ett hållbart och jämställt sätt</p>	<p>tillsammans med GIO, biblioteket etc) (Ansvar: UFF, BUV, prefekt)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Decemberkonferensen (Ansvar: prefekt) • Utbildningsspecifika aktiviteter och sammanhang (Ansvar: avdelningschefer, programansvariga etc) • Deltagande i andra interna och externa sammanhang (Ansvar: samtliga medarbetare) <p>Informationsspridning (transparens) genom nyhetsbrev (IoS och BUV), institutionsmöten, avdelningsmöten, BUV-möten, rapporter (BUV) etc (Ansvar: prefekt, avdelningschefer, BUV)</p> <p>Planering och uppföljning av kompetensutvecklingstid samt forskning/forskningsbaserad utbildning för lärare/forskare (Ansvar: avdelningschef och medarbetare)</p> <p>Årlig kompetensförsörjningsplanering (Ansvar: prefekt och avdelningschefer)</p> <p>Deltagande, och i vissa fall drivande, i olika forskningsrelaterade grupperingar på högskolan (Ansvar: samtliga medarbetare)</p>
--	--	---